

**СОЦИЈАЛНИТЕ ТРАНСФЕРИ
И НАМАЛУВАЊЕ
НА РАЗВОЈНИТЕ
НЕЕДНАКВОСТИ
СО ОСВРТ НА СОСТОЈБИТЕ ВО
РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

**SOCIAL TRANSFERS
AND REDUCTION
OF DEVELOPMENTAL
DISPARITIES
WITH REFERENCE
TO THE SITUATION IN THE
REPUBLIC OF MACEDONIA**

Проф. д-р Јован Пејковски,
Филозофски факултет Скопје
– Институт за социјална
работа и социјална политика
„Мајка Тереза“, Универзитет
„Св Кирил и Методиј“ Скопје

Prof. Dr. Jovan Pejkovski,
Faculty of Philosophy,
– Institute of Social Work and
Social Policy „Mother Theresa“,
University „St. Cyril
and Methodius“ in Skopje

Резиме

Постоењето на развојно заостанување и економски и социјални нееднаквости во секое општество го покренува прашањето како да се намалат истите и со кои форми и политики на редистрибуција на создадените вредности да се влијае особено за лицата во состојба на ризик. Сфаќањата за непродуктивноста на социјалните трансфери и ограничувањето на растот како резултат на пренамена на средствата во една национална економија се повеќе се заменуваат со оценки за неопходноста од истите и барања за нивно силно влијание во опш-

Abstract

The existence of a developmental lag and economic and social inequalities in the society raises the question of how to reduce them and which forms and redistribution policies of created values should be set to influence mainly persons at risk. Understandings of social transfers as unproductive and restricted for growth as a result of diverting of funds in a national economy are increasingly being replaced by assessments of their necessity and they are seen as a requirement for their strong influence in social relations. Social transfers and

тествените односи. Социјалните трансфери и социјалната стабилност се причинско-последично обусловени и поврзани, исто како и економскиот раст, динамизам и развој. Трудот ја анализира проблематиката на социјалните трансфери која станува важен сегмент на водењето на макро-економската политика на секоја држава. Исто така се анализираат различните сфаќања за зголемување или намалување на социјалните трансфери зависно од позицијата на субјектите кои влијаат во креирањето на политиките.

Трансферите кои се случуваат во системот на пензиското и инвалидско осигурување и влијанието врз семејствата во Република Македонија каде што пензиите се единствен приход одделно ја поттикнува потребата за согледување на овој сегмент и на правците кои се изразуваат во услови на стареење на популацијата. Со добивање конкретни показатели за одделни категории граѓани може да се сфатат предизвиците пред кои тие се поставени и секојдневно се соочуваат, како и да се согледа одржливоста и/или ограничувањата кои влијаат на остварливоста на развојот и можностите за промени на целите на социјалната политика.

На крајот во трудот се констатира чувствителноста на социјалните трансфери особено во услови на рецесиони движења заради

social stability are inter-dependent and inter-related, together with economic growth, dynamism and development. The paper analyzes the issue of social transfers, which is becoming an important part of the macroeconomic policy of each country. The paper also analyzes different perceptions of the increase and reduction of social transfers depending on the position of the entities that affect policy making.

Transfers that occur in the system of pension insurance and the impact on the families in Macedonia where pensions are the only income, entails the need to consider this segment and its directions in terms of the aging population. Specific indicators for certain categories of citizens, make us understand the challenges that they face daily, as well as perceive sustainability and/or limitations that affect the feasibility of development and the opportunities for change of the objectives of social policy.

Finally the paper concludes with remarks on the sensitivity of social transfers, especially in conditions of recession pointing out to their importance in particular for the protection of parts of the population and in overcoming poverty and social exclusion. The paper also points to the need for the scope of social transfers to be compared in terms

што се укажува на нивната важност особено за заштита на делови од популацијата и за надминување на сиромаштијата и социјалната исклученост. Исто така трудот упатува на потребата опфатот на социјалните трансфери да се компарира од аспект на влијанието на доходите на одделни категории, висината на социјалните надоместоци и одржливоста за поединецот и семејството во пазарни услови. Со тоа се овозможува на макро ниво да се добие трендот на политиките кои се доминантни и кои ги засегаат корисниците на тие трансфери, како и да се предложат промени во системот на трансферирање на средствата.

Клучни зборови: социјални трансфери, влијание, опфат, пензиски трансфери, промени

Видови социјални трансфери

Заостанувањето во развојот на одделни земји, појавата на сиромаштија и социјален ризик го покрепува прашањето на солидарност и социјална праведност како највисоки дострели на цивилизациското живеење во современи услови. Намалувањето на заостанувањето и помагањето се јавува како потреба насочена кон лицата во состојба на ризик, но и кон одделни региони и сектори кои се помалку

of the impact of income of certain categories, the amount of social benefits and the sustainability of the individual and family in market conditions. This allows on the macro level to track prevailing policies that affect beneficiaries of such transfers, as well as to propose changes to the system of fund transfers.

Keywords: social transfers, impact, coverage, pension transfers, changes

Types of social transfers

The lag in the development of certain countries, the incidence of poverty and social risk raises the question of solidarity and social justice as the highest achievements of the civilization in modern times. Reducing the gap and helping appears as a need targeted to people at risk, but also to individual regions and sectors that are less developed and lag in the social living. Numerous

развиени и кои заостануваат на општественото живеење. Бројни видови социјални модели се изградени во функција на обликување на системи со корективни намени за да се надминат диспропорциите кои постојат, како во пошироки рамки, така и во секоја земја одделно. Во рамките на социјалните модели значајна улога имаат социјалните трансфери кои може да се сфатат во поширока или во потесна смисла.

Социјалните трансфери сфатени како пренасочување на јавните средства кон поединци и кон семејства како и од непрофитни институции и региони во насока на помагање на лица во состојба на ризик се поимаат на различни начини. Што сè спаѓа во доменот на социјалните трансфери често се поставува како дилема, со оглед дека тие се однесуваат како корективи на социјалната политика и развојната политика и се наменети за заштита на одделни категории граѓани.

Социјалните трансфери во поширок обем можат да опфатат парична помош по основ на социјална сигурност и социјална заштита, потоа разни субвенции и социјална помош од разен вид, како и трансфер на стоки и услуги, односно субвенционирање на развојот на одделни дејности и гранки во националната економија. Вака сфатените трансфери може да се однесуваат кон поширок обем на редистрибу-

types of social models are created to feature models of systems dedicated to overcome disproportions that exist, in the country and beyond. Within social models social transfers play a significant role.

Social transfers seen as diverted public funds to individuals and to families as well as from non-profit institutions and regions to help people at risk are understood in different ways. It is often difficult to define all that pertains to social transfers since they act as remedies to social policy and development policy and are dedicated to the protection of certain categories of citizens.

Social transfers in a broader scope may include financial assistance in terms of social security and social protection, a wide range of subsidies and social benefits as well as the transfer of goods and services, i.e. subsidizing development of certain activities and branches of the national economy. Thus understood transfers can be related to a broader scope of redistribution of the generated national product of the country.

In contrast social transfers understood in a more restricted sense refer to cash benefits related to unemployment, child allowance, maternity leave, benefits for newborns, sick leave, disability, care giving,

ција на создадениот национален производ на една држава.

Наспроти тоа социјалните трансфери се сфатени во потесна смисла се однесуваат на парични надоместоци поврзани со невработеноста, детскиот додаток, породилното отсуство, надоместоци за новородени, боледувања, инвалидитет, туѓа нега, социјална помош, пензиите, инвалидските пензии, стипендиите, надоместоци за вработување на лица, посебно на инвалиди, надоместоци за домување и т.н. Разликувањето е дека овие трансфери се парични за разлика од услугите или трансфери во форма на стоки или материјални добра кои пак може да бидат во функција на развој на делови од државата или региони кои се под нивото на просекот на развојот во целина.

Во основа социјалните трансфери се корисности кои се обезбедуваат од јавно тело (држава, регион или општина) кон некој поединец (или домаќинство) кој е во состојба на потреба од социјална помош и поддршка. Социјалните трансфери може да се согледаат преку мноштвото програми од разна провинција и кои може да бидат од ад хок решенија за решавање на ургентни потреби, па се до институционализирани инструменти како што се трансфери за одделни видови пензии, посебно социјалните пензии. Покрај тоа може да се сретнат трансфери во кеш но и во храна, помош, вредности, донации или пак стимулации за храна, инпути во

social welfare, pensions, disability pensions, scholarships, employment benefits for people especially the disabled, housing allowances, etc. The distinction is that these cash transfers are different from the services or transfers in the form of goods or material goods, which may be dedicated to the development of the country or regions that are below the average of the development as a whole.

Basically social transfers are benefits provided by a public body (state, region or municipality) to an individual (or household) who is in a state of need of social assistance and support. Social transfers can be seen through a multitude of different programs from an ad hoc solution to address urgent needs, to institutionalized instruments such as transfers for certain types of pensions, especially the social pensions. Also it may mean cash transfers and food aid; cash help values, food donations or stimulation inputs in various activities, subsidies for the production of food, etc. From a formal point the bearer of the social transfers usually is the state that has opportunities and position to perform a redistribution of national product and to direct it according to the objectives and strategies determined by politics. Social transfers can also

разни дејности, субвенции за производство на храна и т.н. Од формален аспект носител на социјалните трансфери најчесто е државата која има можности и позиција да врши прераспределба на националниот производ и да го насочува според целите и стратегиите на утврдената политика. Социјалните трансфери може да бидат и неформални кои се обавуваат во рамките на една или неколку заедници со учество на невладини организации, донатори или програми за поддршка и помош.

Целта на социјалните трансфери е да се помогне одредена состојба или да се остварат социјални цели или политики кои се од поширок интерес, а кои цели без да се врши трансферирање на средства не би биле остварливи.

Социјалните трансфери кои спаѓаат во доменот на планирани или предвидливи активности бараат институционална основа и поставуваат одредени услови и гаранции за да се реализираат трансферите. Често овој вид трансфери базираат на законски акти кои вршат внатрешна корекција на распределбата на националното богатство. Исто така тие може да се резултат на одредени конвенции или општествени договори кои утврдиле права за одредени категории граѓани или семејства. Тие права се реализираат преку трансфери од буџетот на државата или од локалната власт, а во функција на остварување на одредени програми, прописи и стратегии.

be informal taking place within one or a few communities with the participation of NGOs, donors or programs for support and assistance.

The purpose of social transfers is to assist a particular need or to achieve social goals or policies that are of wider interest, whose targets would not be feasible without performing transfer of funds.

Social transfers that fall within the scope of planned or predictable activities require institutional basis and set certain conditions and guarantees to realize the transfers. Often these kinds of transfers are based on legal acts that perform internal adjustments to the distribution of the national wealth. They also can be a result of certain conventions or social agreements that established rights for certain categories of citizens or families. These rights are realized through transfers from the state budget or budget of the local government, and the purpose of the implementation of adopted programs, regulations and strategies.

In the domain of social transfers some types of assistance may be included to remedy emergencies (food delivery to countries and regions affected by wars, floods, famine, poverty, diseases and other adverse social phenomena). Since this is a form of

Во доменот на социјалните трансфери може да се вклучат и одредени видови помош која се испорачува во ургентни услови (испорака на храна во земји и региони зафатени од војни, поплави, глад, сиромаштија, болести и други неповолни социјални појави). Со оглед дека се работи за форма на социјална помош која повремено се појавува, поголем е интересот за социјалните трансфери кои се планирани и предвидливи редовно да се остварат.

Социјалните трансфери и нивната улога

Одделни разлики се јавуваат во однос на прифаќањето на трансферите, нивниот опфат и намената на социјалните трансфери. Тие се присутни кога се поставуваат прашања од аспект: Зошто е потребна интервенција на државата во одделни домени кога се работи за пазарен модел на активност, дали има потреба од таква интервенција или треба сите субјекти во државта пазарно да се однесуваат? Исто се покренува прашањето за кого се пренаменуваат обемни средства и се трансферираат, потоа прашањето зошто и како се проценуваат потребите, за кој период и обем. Одговорите на овие прашања се дел од постојаните дилеми за корисноста на социјалните трансфери и дали современите држави мора да пренамену-

occasional social assistance, more interest is shown for planned and predictable social transfers.

Social transfers and their role

There are differences in relation to the acceptance, scope and purpose of social transfers. This is evident when the following questions are raised: Why is there a need for state intervention in certain domains pertaining to the market model of activity? Is there a need for such intervention or all entities should behave in a market manner? It raises the question to whom the bulky assets are transferred, then the question of why and how to assess the needs for which period and scope. The answers to these questions are part of the persistent dilemmas about the usefulness of social transfers and whether contemporary states should convert and transfer assets that have the function of reducing

ваат и да трансферираат средства кои имаат функција на намалување на сиромаштијата, надминување на состојби на ризик, односно се наменети за социјални категории на кои таква помош и заштита им се неопходни.

Исто така прашањата кои често се поставуваат кога се работи за пари или стоки и услуги се: како се определуваат корисниците на овие трансфери, по кои критериуми, на кои заедници припаѓаат, потоа за кои намени ги користат средствата што ги добиваат преку трансферите и т.н. Ако се резимираат сите прашања се сведуваат на дилемите: дали мора да се трансферираат средства, може ли сето тоа да се решава поинаку, дали овие средства би биле поефикасни или покорисни ако се употребат за продуктивни намени и цели, место за социјални. Сите овие дилеми и прашања не може да се елаборираат во еден труд кој има ограничен дострел. Тие прашања и дилеми се еден дел од широкиот спектар на различности кои само ја потврдуваат сложеноста на општествените појави и на социјалната сфера во која се инкорпорирани разни категории граѓани со разни потреби и барања.

Во науката често се елаборираат прашањата за ефектите кои се добиваат од социјалните трансфери и дали со нивното зголемување не се намалува капацитетот за раст во една држава Babić Z. (2008). Или

poverty, overcoming situations of risk or for social categories that need such assistance and protection.

In addition questions which are often raised when it comes to money or goods and services are: how to determine the beneficiaries of these transfers, on what criteria, to which communities they belong, for what purpose they use the funds they receive through transfers etc. If we summarize all the issues they are reduced to the following dilemma: do the funds have to be transferred, can it be solved differently, whether these funds would be more effective or useful if used for productive purposes instead of social ones. All these doubts and questions can not be elaborated in a paper with a limited scope. These issues and dilemmas are part of a wide range of differences that only confirm the complexity of social phenomena and the social sphere in which various categories of citizens with different needs and requirements are incorporated.

Scholars very often elaborate questions about the effects that are obtained from social transfers and whether their increase reduces the capacity for growth of a state Babić Z. (2008). Or otherwise whether social transfers lead to a general setback given that a large part of the na-

поинаку дали социјалните трансфери не водат кон општо назадување со оглед дека голем дел од националниот доход се пренаменува место да се инвестира во продуктивни цели. Најчесто во земјите со пазарна економија и со либерална доминација во политиката неповолно се гледа кон социјалните трансфери. Дури се смеа дека редистрибуцијата значи кршење на индивидуалните слободи и права со оглед дека од едни се зема за да им се даде на други Lindert (2004.). Во овие средини се користи тезата дека со оданочувањето наменето за социјални давања се нарушува мотивацијата за користење на факторите за производство и од таму се негодувањата за плаќањата на непродуктивни даноци. Наспроти тоа се смета дека кај корисниците на средствата (невработени, сиромашни, во социјален ризик), се намалува мотивацијата за активно барање работа и за дополнителна заработувачка. Вкупниот ефект е загуба на економски активности, а со тоа и негативен економски раст. Се укажува и на ставот на Esping-Andersen (2001) дека: „Во основа се претпоставува дека социјалните давања се непородуктивни, тие се бесплодна потрошувачка на вишокот што го произвеле други“.

Се смета дека ваквите аргументи се премногу поедноставени и без прецизни согледувања, а воедно може да базираат на различните културолошки поимања на солидар-

tional income is diverted instead of being invested for productive purposes. In countries with market economy and liberal oriented politics social transfers are seen unfavourably. It is even considered that redistribution violates individual rights and freedoms because it means taking from someone to give it to other Lindert (2004th). In these environments it is considered that taxes for social benefits undermine the motivation for the use of production factors giving way to the reluctance towards unproductive taxes. It is considered that this reduces the motivation of beneficiaries (unemployed, poor, at social risk), to look for an active job and for additional earnings. The overall effect is a loss of economic activity, and thus negative economic growth. It points to the position of Esping-Andersen (2001) that: „In general it is assumed that social benefits are unproductive, they are fruitless drain excess of the surplus that is produced by other.“

It is considered that such arguments are too simplistic and without precise observations, and can be based on different cultural understandings of solidarity in a society. The starting point of social transfers is the level of social benefits that in modern states are under the average standard and under the

носта во едно општество. Појдовна точка на социјалните трансфери е нивото на социјалните давања кои во современите држави се на ниво на подпросечен стандард и се под платите за редовна работна активност. Со оглед дека човекот е креативно суштество определено за создавање на поквалитетен живот и работа се става под прашање споменатата теза за демотивација како резултат на социјалните трансфери.

Меѓутоа кога ќе се согледаат резултатите на емпириските истражувања на влијанието на социјалните трансфери на стопанскиот раст, во литературата се поделени оценките за позитивното или негативното влијание на овие трансфери врз стопанскиот раст Babić Z. (2008). Затоа со право се оценува дека кога се анализираат социјалните издатоци истите не може да се сметаат како непродуктивни туку се работи за социјална инвестиција која што не само што ја зголемува социјалната кохезија туку и благосостојбата, квалитетот на животот и на потенцијалите за развој. Една од причините за ова тврдење е фактот што издатоците за образование се дел од инвестициите во човечкиот капитал, а тоа е најважниот развоен ресурс во секое општество. Од таму може да се оцени позитивното влијание кое го имаат социјалните трансфери во современите држави кои во својата политика се определени за социјални цели и кои со оваа поли-

level of salary for regular work activity. Given that man is a creative being determined to create a better quality of life and work, the thesis for absence of motivation as a result of social transfers is disputable.

However, when analysing the results of different empirical research on the impact of social transfers on economic growth, the assessments of the positive or for negative impact of these transfers on economic growth are divided Babić Z. (2008). Therefore it is rightly evaluated that when the social costs are analyzed they cannot be considered as unproductive. They represent a social investment which not only increases the social cohesion, but also the well-being, quality of life and potential for development. One of the reasons to back this assertion is the fact that spending on education means investing in human capital, and this is the most important development resource in any society. This can serve to evaluate the positive impact that the social transfers have in modern states which determine in their specific social policy the social goals and this policy especially in times of crises and recessions maintain social stability as a prerequisite for the realization of economic activity and growth. In the absence of social transfers, the pos-

тика посебно во услови на кризи и рецесии ја одржуваат социјалната стабилност како предуслов за остварување на економската активност и раст. Во отсуство на социјалните трансфери се загрозуваат можностите за остварување на раст и развој или пак тие се остваруваат под можните перформанси.

Само накратко ги посочуваме одговорите на овие прашања кои и натаму ќе бидат присутни во годишните макроекономски планирања на секоја држава со оглед дека се планира задоволување на основни потреби на лица кои им е неопходна помош или се во состојба на ризик. Трансферите секако се дел од буџетските предвидувања кога и се дефинираат целите и намените на макроекономските агрегати и се планираат средствата кои треба да се трансферираат. Државата може и има обврски да направи корекции на социјалната нееднаквост преку разните механизми поврзани со јавното трошење односно преку креирањето на социјални политки и инструменти прилагодливи според социјалната слика и структура која постои. Ваквите зафати може да се реализираат на разни начини преку оформувањето на социјална сигурност, институционалното делување, социјалните трансфери, активните социјални политики за пазарот на трудот, јавните инвестиции во инфраструктурата, во образованието, здравството и во други области.

sibilities for growth and development are threatened or they are carried out at minimum level.

We point out just briefly the answers to these questions which will continue to be present in the annual macroeconomic projections of each state since the intention is to meet the basic needs of people who need help or are at risk. Transfers of course are part of the budget forecasts when defining the goals and purposes of macroeconomic aggregates and the assets which have to be transferred are planned. The state can and has committed to make corrections of social inequality through various mechanisms related to public spending or by creating social policies and instruments adjustable according to the social image and structure that exists. Such interventions can be done in various ways by shaping social security, institutional action, social transfers, active social policies for labour market, and public investments in the infrastructure, in education, health and in the other areas.

In defining the social policy and priorities it is very important to bear in mind the political context in which guidelines addressing social needs are defined, and thus the scope and purpose of social transfers. The public expenditures that are usually

За социјалната политика и приоритетите кои таа ги дефинира многу важен е политичкиот контекст во кој се определуваат насоките на решавање на социјалните барања, а преку тоа и обемот и намената на социјалните трансфери. Јавните трошоци кои се дел од политичките превирања во секоја земја не се едноставен збир кој постојано се одржува туку често се менува зависно од изразените барања, определените цели и стратегии и секако од обемот на расположливите средства кои се создаваат и за кои треба да се предвиди нивното пренаменување, односно трансферирање.

Ако се има предвид дека стратешките цели на развојот кој во име на општеството има мандат да ги дефинира власта на секоја држава, поточно владата, јасно е дека од определбите и насоките на нејзиното делување ќе зависи обемот, намените и квантумот на средства за овие потреби на граѓаните. Во таа насока намалувањето на социјалните нееднаквости, смалувањето на сиромаштијата, намалување на невработеноста и јакнење на можностите за отварање на нови работни места се меѓу приоритетите на секоја развојна и буџетска програма.

Но веднаш зад сето тоа се препознаваат социјалните потреби и барања кои постојат, тие се дел од социјалното живеење и се неизбежна категорија која некој мора да ја опслужува. Повторно во името на општеството и како единствена

part of political conflicts in every country are not set once and for all, they often change depending on demands, defined goals and strategies and of course on the extent of the available resources that are created and the need to access the anticipation of their diversion or transferring.

If we bear in mind that the strategic developmental objectives are defined by the government on behalf of the society in every country, it is clear that the objectives and guidelines of its actions will depend on the scope, purpose and quantum of funds for the needs of the citizens. In this respect the reduction of social inequalities, reducing poverty, reducing un-employment and opening new jobs are among the priorities of each development and budget program of the government.

But behind all this one can see the social needs and demands that exist; they are part of the social life and an inevitable category that someone has to provide for. Again in the name of society and as a single force with a mandate to regulate these issues is the government and on that basis its prerogatives to carry laws, programs and policies for the social sphere and in that context for social protection.

сила со мандат да ги уредува овие прашања е владата и врз таа основа се нејзините прерогативи за носење на акти, програми и политики за социјалната сфера и во тој контекст за социјалната заштита.

Секако дека водењето на одржлива социјална политка претпоставува основаност во можностите за трансферирање на средствата но многу битен елемент е опфатот на тие интервенции, или до кое ниво може да се интервенира, а да не се загрози развојната компонента што треба да ја има потрошувачката на новосоздадените вредности во текот на една година.

Таргетирањето на овие цели базира на претходно дефинирани намени, критериуми и облици на дејствување. На пример, во Програмата за социјална заштита што ја донесува Владата на Република Македонија секоја година е предвидено социјалната заштита да се остварува преку обезбедување на услуги и мерки за социјална превенција, вонинституционална заштита и институционална заштита за граѓаните кои се изложени на основните социјални ризици, како и со обезбедување на права на парична помош од социјална заштита. Паричната помош е утврдено за кои домени се исплатува, во кои износи и утврдени се корисниците на видовите на социјална заштита. Посебно се определени политиките и мерките за справување со сиромаштијата и социјалната исклученост.

Certainly leading a sustainable social policy is assumed to be grounded on the possibilities for transferring funds but a very important element is the scope of these interventions or to what extent it can intervene and without jeopardizing the development component that should be possessed the consumption on the newly created values over a year.

Targeting of these goals is based on the previously defined purposes, criteria and forms of action. For example, the Government in the social security program adopted each year provides social protection which is accomplished through providing services and social prevention measures, non-institutional care and institutional care for citizens who are exposed to basic social risks and rights by providing financial assistance for social protection. The amount of financial assistance is defined by users and the types of social protection. Necessary policy measures to tackle poverty and social exclusion are defined.

Приватни трансферирани приходи

Исто како и кај аграрните субвенции, односно иако не спаѓаат во категоријата социјални трансфери, според искажаните класификации и дефиниции, треба се укаже на влијанието кое приватните трансфери го имаат во вкупното живеење во државите каде постои голема популација лица кои работат во странство, а во матичната држава испраќаат значителни средства. Имено дознаките на лицата кои работат во европските и други држави влијаат на социјалната слика во државите приматели на тие приходи. Често овие трансферирани дознаки имаат одраз на нивото и можностите за трошоците за живот кои ги остваруваат семејствата кон кои се насочени овие трансфери или пак ја поттикнуваат потрошувачката на повисоко ниво. Со тоа се влијае и на социјалната слика односно овие средства влегувајќи во каналите на потрошувачката овозможуваат проток на финансии кој влијае на вкупниот обем на трансакции и со тоа врз создавањето на бруто домашниот производ кој потоа се распределува за одделните намени и цели. Сосема е извесно дека трансферираните приходи влијаат на намалувањето на сиромаштијата на семејствата

Private transferred revenue

The same as with agricultural subsidies, which although do not pertain to the category of social transfers, according to the classifications and definitions, we have to point out to the impact of private transfers on the living in states where there is a large share of population working abroad and sending significant funds back home. Namely remittances of people working in European countries and other affect the social picture in the countries receiving those revenues. Often these transferred remittances are a reflection of the level and cost of life of the families targeted by these transfers or encourage higher consumption. This affects the social image that these funds entering in the consumption channels allows finance flow which affects the total volume of transactions and thus the creation of the gross domestic product which is then allocated to individual purposes and goals. It is quite certain that transferred income affect poverty reduction of the families who receive remittances, thereby affecting the growth of the general level of income in the state. In addi-

кои ги примаат овие дознаки, а со тоа влијаат на растот на општото ниво на доходот во државата. Покрај тоа со овие средства се покриваат во целост или дел од дефицитите во платните биланси на државите кои ги примаат, како и служат за ублажување на последиците од економската криза и од пострецесионите проблеми кои повремено се изразуваат.

Затоа треба да им се посвети одделно внимание и на овие трансферирани средства, кои, иако се дополнување на вкупниот обем создадени вредности се всушност увезена акумулација која влијае на тековите на потрошувачката, на увезените стоки и услуги, градежништвото (градење нови куќи, викендички, дуќани и сл.), инвестициите и трошењето за непродуктивни намени (свадби, сунети, крштивки, погребни), што ја поттикнува внатрешната трговија и потрошувачка. Со тоа дел од семејствата кои би биле на списоците на приматели на трансферирана социјална помош од државата во која живеат, заради овие трансферирани приватни приходи го намалуваат социјалниот притисок и се генерира релативна социјална стабилност, особено во печалбарските региони на државата.

Немањето изворни приходи и работа во регионите кои се помалку развиени или се во категоријата пасивни краишта ги поттикнува поединци да работат во странство, а

tion these funds cover in whole or in part the deficits in the balance of payment of the countries that receive them, and serve to mitigate the effects of the economic crisis and post recession problems that occasionally emerge.

Therefore individual attention should be given to these transferred funds, which, although are only supplementing the total volume of the generated values they are actually imported accumulation that affects the flow of consumption for imported goods and services, construction (building new houses, holiday homes, stores etc.), investments and spending on unproductive purposes (weddings, circumcision, baptisms, funerals), which encourages internal trade and consumption. With that money part of the families who would be on the lists of welfare recipients transferred from the state in which they live, because of these transferred private income reduce social pressures and generate relative social stability, especially in the emigration regions of the state.

The lack of source of income and work in less developed or passive regions forces individuals to work abroad, and send part of revenues to the families (if it stays). This is why there is an activation and pursuit of

приходите во дел да ги испраќаат во семејствата (доколку не се иселени). Од таму активацијата и водењето на политика за поттикнување на развојот на недоволно развиени подрачја и региони може да бидат дополнително засилени со приватните трансфери и со обликување на можности од типот на приватно-јавно партнерство што би значело инвестирање во продуктивни намени и цели на дел од приватните трансфери, а со тоа решавање на развојните потреби на овие делови на државата. Со тоа развојниот потенцијал на овие трансферирали средства треба да се истражува и зајакнува со цел за надминување на сиромаштијата и невработеноста во неразвиените делови на државата и нивно поттикнување за продуктивно ангажирање, за отворање на нови работни места и со тоа намалување и надминување на сиромаштијата.

**Класификација
на социјалните трансфери
по одделни расходи
во Република Македонија**

Заради прецизна евиденција на обемот и видот на социјалните трансфери утврдени се називите на сметките, односно контата согласно со Правилник за класификација на расходите, со кој се утврду-

policies to encourage the development of underdeveloped areas and regions which can be further enhanced with private transfers and opportunities shaping the type of public-private partnership that would mean investing in productive purposes and objectives of the private transfers, thereby addressing the developmental needs of these parts of the country. Thus, the development potential of these transferred assets should be investigated and strengthened in order to address poverty and unemployment in under development parts of the country and their encouragement for productive engagement, opening new jobs and thereby reducing and overcoming poverty.

**Classification
of social transfers
by certain expenditures
in the Republic of Macedonia**

Because of the need for accurate records of the amount and the type of social transfers, the names of the accounts and expenditure are set up in accordance with the Regulation on classification, which determines

ва аналитичка основа за уредно водење на овие буџетски ставки. Така и во Буџетот на Република Македонија е предвидено расходите да се класифицираат според вообичаените европски стандарди. Целта е да се овозможи споредливост, како на политиките, така и на видот и обемот на трансферираните средства за социјални намени.

Според овие одредби во делот тековни трансфери до вонбуџетските фондови се предвидени трансфери за Фондот за пензиско инвалидско осигурување на Македонија и тоа утврдени со закон и за други трансфери предвидени со одделни прописи. Покрај тоа предвидени се трансфери на средства за невработените лица евидентирани во Агенцијата за вработување на Македонија согласно со прописите за оваа област. Трансферите до Фондот за здравствено осигурување на Македонија се во форма на придонес за здравственото осигурување на невработените лица и за пензионерите согласно регулативата за оваа област. Предвидени се и тековни трансфери до единиците упатуваат на локалната самоуправа во форма на дотации од ДДВ, наменски дотации кои се утврдени со закони (култура, издавачка дејност, библиотечна дејност, ликовна, музејска дејност и др.), потоа за блок дотации по одделни намени и трансфери за делегирани надлежности на општините и други.

the analytical basis for the orderly keeping of these budget items. The expenditures are classified according to the usual European standards in the Budget of the Republic of Macedonia. The aim is to allow comparability of the policy as well as the type and scope of the transferred assets for social purposes.

According to these provisions in the current transfers to extra-budgetary funds provided for transfers to the Pension and Disability Insurance Fund of Macedonia, are established by law and other transfers provided by separate regulations. Additionally provided transfers to unemployed persons registered with the Employment Agency of Macedonia under the regulation in this area. Transfers to the Health Insurance Fund of Macedonia in the form of contributions to health insurance for the unemployed and pensioners are in accordance with the regulations in this area. Current transfers are done to local government units in VAT grants, earmarked grants that are determined by law (culture, publishing, library activities, art, museum activity, etc.), than the block grants for specific purposes and transfers for delegated powers to municipalities and others.

In addition to transfers of funds for certain purposes mentioned above, subsidies and transfers to pub-

Покрај трансферите на средства за одделни намени претходно наведени, предвидени се и субвенции и трансфери за јавни претпријатија, за субвенции на цени на одделни производи и услуги (транспорт, комунални области и сл.) за приватни финансиски и нефинансиски претпријатија, трансфери до невладини организации, спортски клубови, здруженија на граѓани, трансфери до месни заедници и др. Во овој дел се и трансферите до организациите кои се грижат за постари лица и хендикепирани деца, како и одделни хуманитарни организации. Во делот на разни трансфери се предвидени исплатите за стипендиите и тоа одделно за студенти, а одделно за млади таленти и последипломски студии, трансфери за поддршка за ученички и студентски домови како и други бенефиции поврзани со училиштата во кој дел спаѓа исхраната на деца со посебни потреби, трансфери при пензионирање, како и други трансфери во одделените домени и намени

Во делот на социјалните трансфери од буџетот на државата се предвидени две групи и тоа социјални бенефиции и социјални надоместоци.

Во делот на социјални надоместоци се предвидени социјалната помош за семејства во која спаѓаат: социјална парична помош, постојана парична помош, паричен надомест

public enterprises are provided, also subsidies on the prices of same products and services (transport, communal areas etc.) for private financial and non-financial enterprises, transfers to non-governmental organizations, sports clubs, civic associations, transfers to local communities and others. This section includes also transfers to organizations that care for the elderly and handicapped children, as well as individual charities and NGOs. The item various transfers is dedicated for scholarships separately for students and separately for young talents and postgraduate studies, transfers to support dormitories and other benefits associated with the schools including food for children with special needs, retirement transfers, and other transfers in different domains and purposes

Two groups of social transfers are provided from the state budget: social benefits and social assistance.

Social benefits include social assistance to families which include: social assistance, permanent financial assistance, allowance for assistance and care, health care users to social assistance, compensation for part-time work, one-time financial assistance and assistance in kind.

месток за помош и нега, здравствената заштита на корисници на социјална помош, надоместок за скратено работно време, еднократна парична помош и помош во натура.

Во делот на социјалната помош за деца се утврдени трансферите за: детски додаток, посебен детски додаток, помош за новороденчиња, помош за деца без родители и родителска грижа, плаќања за образование, згрижување, одмор и рекреација, родителски додаток за дете, право на домување, надоместок за сместување и згрижување во згрижувачко семејство и сместување во установи на деца без родители и родителска грижа.

Во делот социјална помош за инвалидизирани лица се предвидени: помош за лица со пречки во физичкиот и психичкиот развој и тоа за дневно и привремено згрижување, потоа социјална помош за стари лица, социјална помош за бегалци и азиланти, помош за внатрешно раселени лица, надоместок за семејства чиј хранител е на отслужување во АРМ, помош за воени инвалиди и лица кои биле политички затвореници, помош на цивилни инвалиди од војна, и друга социјална помош која се однесува на исплати за осудени лица, исхрана за бездомници и други социјални лица, погребни трошоци за лица корисници на социјална помош и друга социјална помош.

Во делот на плаќања на бенефиции од Фондот за ПИОМ се предви-

Social assistance for children includes: child allowance, special allowance, assistance for newborns, help for orphans and children without parental care, payments for education, care, leisure and recreation, parental allowance for a child, the right to housing reimbursement for accommodation and care in a foster family and placement in institutions for children without parental care.

Social benefits for disabled persons includes: assistance for persons with physical and mental disabilities for daily and temporary care, social welfare for the elderly, social assistance for refugees and asylum seekers, assistance to internally displaced persons, compensation for families whose breadwinner is serving in the Army, assistance for disabled persons and persons who have been political prisoners, using civilian invalids of war and other social assistance regarding payments convicted persons, food for the homeless and other social entities, funeral expenses for the people on social assistance and other social benefits.

The payments of benefits from the Pension Fund include: payments to pensioners by the Pension Fund, payments to disabled people from the Pension Fund, payment for the mandatory capital funded pension

дени: плаќања до пензионери од Фондот за ПИОМ, плаќања до инвалидите од Фондот за ПИОМ, плаќање по основа на задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, придонеси за здравствено осигурување на пензионери, исплати за солидарен фонд за починати корисници на пензии и други исплати од Фондот за ПИОМ.

Во делот на плаќања на надоместоци од Агенцијата за вработување се предвидени трансфери во форма на бенефиции за невработени лица, надоместоци за преквалификации за вработување на хендикепирани лица, придонеси за здравствено осигурување на невработени лица, придонеси за пензиско осигурување на невработени лица и други плаќања од Агенцијата за вработување.

Во делот плаќања на надоместоци од Фондот за здравствено осигурување се предвидени трансфери односно надоместок за боледување, надоместок за патни расходи, надоместок за породилно отсуство и други надоместоци за здравствено осигурување.

Иако оваа класификација може да се оцени како рамка за прецизирање на политката на трансферирање на средства, истата е сеопфатна и неопходна за да може благовремено да се предвидат правата на поединците и институциите, кои, по било кој основ, се приматели на трансферираните средства. Заради

insurance, health insurance contributions for pensioners, payments for solidarity fund, for deceased beneficiaries of pensions and other payments from the Pension Fund.

Regarding the payment of benefits from the Employment Agency transfers are provided in the form of unemployment benefits, occupational benefits for the employment of disabled persons, health insurance contributions for unemployed persons, pension insurance of the unemployed and other payments from the Employment Agency.

Payments from the Health Insurance Fund include: sickness allowance, reimbursement for travel expenses, compensation for maternity health insurance and other benefits.

Although this classification can be assessed as a framework specifying fund transfer policies, it is a comprehensive and necessary to conduct a timely payment to all recipients of transfers. This is the reason why, the accuracy of definition of payment of social transfers and control of the right use of those funds which are directly paid and recorded, depend on the precise conduct of this data.

тоа од прецизното водење на овие податоци зависи и прецизноста во определувањето и исплатата на социјалните трансфери така и за контрола на наменското користење на средствата од оние кои непосредно ги исплатуваат и евидентираат.

Надминување на социјалните диспаритети во Република Македонија

Бројни истражувања покажале позитивна корелација помеѓу економските нееднаквости, сиромаштијата и лошата здравствена состојба на поединци (Sala-and-Martin, 2002). Од друга страна, зголемениот животен век, квалитетот на животот и продуктивноста на работниците - особено ако е поголем уделот на јавните расходи во здравствениот систем, во современите држави се насочени кон примарната здравствена заштита и превентивна здравствена заштита особено на децата и сиромашните.

Подобрувањето на физичкото и психичкото здравје како и статусот на сиромашните лица е предуслов за нивна реинтеграција на пазарот на трудот. Затоа се неопходни трансфери кон овие лица и програми за нивна преквалификација или за стекнување на понатамошно образование и обука и

Overcoming social disparities in the Republic of Macedonia

Numerous studies have shown a positive correlation between economic inequalities, poverty and poor health of individuals (Sala-and-Martin, 2002). On the other hand, increased life expectancy, quality of life and productivity of workers - especially if it is a larger share of public expenditure in the health system in modern states are directed towards primary health care and preventive health care especially to children and the poor.

Improving physical and mental health and the status of poor people is a prerequisite for their reintegration in the labour market. Therefore the necessary transfers to these persons and their retraining programs are required for the acquisition of further education and training and increasing their know

зголемување на нивното знаење, вештини и продуктивност. Овие процеси позитивно влијаат особено за сиромашните, и во крајна инстанца, и врз економскиот раст и развој и социјалната кохезија.

Целта на современите системи на социјална заштита, во однос на нивната традиционална улога се содржи во обезбедувањето на социјалната сигурност на граѓаните во одредени општества. При постоење на кризни или неповолни состојби државата е должна да ја преземе улогата на олеснувач на промените и за ублажување на неповолните состојби и последиците од нив. Ова особено се однесува на социо-економските односи со обезбедување на нивото на безбедност во однос на зголемување на неизвесностите и непредвидливоста на глобалните текови кои оставаат последици во националната економија, а со тоа и во социјалната сфера.

Од досегашните искуства во спроведувањето на социјалните политики во европските земји е оценето дека социјалните трансфери најголема ефикасност покажуваат во доменот на надоместоците за социјалната помош, семејните пензии и надоместоците за невработени.

Во Република Македонија социјалната заштита се остварува преку систем на мерки, активности и политики за спречување и надминување на основните социјални ризици на кои е изложен граѓанинот

ledge, skills and productivity. These processes have a positive impact especially on the poor, and eventually on economic growth and development and social cohesion.

The goal of modern social protection systems, in terms of their traditional role consists in providing social security for citizens. When crisis or unfavourable conditions occur, the state is obliged to assume the responsibility to facilitate the changes and to mitigate the adverse conditions and consequences. This particularly refers to the socio-economic relations by providing a level of security against increased uncertainties and unpredictability of global flows that leave consequences to the national economy, and in the social sphere.

Previous experiences in the implementation of social policies in European countries show that social transfers have the highest efficiency in the area of social assistance, family pensions and unemployment benefits.

Social protection in the Republic of Macedonia is accomplished through a system of measures, activities and policies for preventing and overcoming the basic social risks to which the citizen is exposed throughout his life, reducing poverty and social exclusion and strength-

во текот на животот, за намалување на сиромаштијата и социјалната исклученост и за јакнење на неговиот капацитет за сопствена заштита. Социјалната заштита во 2012 година според Програмата на Владата за социјална заштита се реализира преку обезбедување на услуги и мерки за социјална превенција, вонинституционална заштита и институционална заштита за граѓаните кои се изложени на основните социјални ризици и преку остварување на права на парична помош од социјална заштита кои претходно се наведени. Во основа се работи за политика што ја реализира владата преку овој акт во кој се содржани обемот на политиките, бројот на корисниците, намените и средствата кои се предвидуваат за одделни категории лица. Исто така се врши усогласување на социјалната заштита со потребите на граѓаните за подобрување и развој на услугите и мерките од социјална заштита.

Колкав е обемот на средства за оваа намена може да се согледа ако се компарират некои показатели кои претходно се спомнати.

Така од прикажаните податоци во табелата може да се согледа дека од Буџетот на Република Македонија кој во 2011 година е на ниво од околу 2,7 милијарди евра, на социјални трансфери отпаѓаат 43,2%, или 1.1 млрд. евра што во однос на 2010 година е намалување од 4,1 процентни поени. Од друга страна

ening his capacity for his own protection. Social protection in 2012 under the Government Program for social protection is realized through the provision of services and social prevention measures, non-institutional care and institutional care for citizens who are exposed to basic social risks and through the exercise of rights of social protection assistance previously listed. Basically it is a policy conducted by the government based on this act containing policy volume, number of users, the purposes and the funds foreseen for certain categories of people. It also conducts the harmonization of social protection with the needs of the citizens for the improvement and development of services and social protection measures.

The volume of funds for this purpose can be seen from the comparison of some previously mentioned indicators.

The data in the table show that from the Budget of the Republic of Macedonia, in 2011 of around 2.7 billion Euros, social transfers accounted for 43.2%, or 1.1 billion Euros compared to 2010 there is a reduction of 4.1 percentage points. On the other hand, the amount of funds increased from 69.3 to 72.3 bn. denars, and decreases the share of these

Видови трансфери Types of transfers	2010 год Во 000 ден. In 2010 . In the 000 denars	% од Буџетот во 2010 во 000 146.633.286 % of the Budget in 2010 in 000 146.633.286	2011 год. Во 000 ден. In 2011 . In 000 denars	% од Буџетот Во 2011 во 000 167.475.130 % of the Budgeth 2011 in 000 167.475.130
ТЕКОВНИ ТРАНСФЕРИ ДО ЕДИНИЦИТЕ НА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА Дотации од ДДВ, наменски и блок дотации CURRENT TRANSFERS TO UNITS OF LOCAL GOVERNMENT VAT grant, earmarked and block grants	13.317.853	9,1	14.162.153	8,4
СУБВЕНЦИИ И ТРАНСФЕРИ За јавни претпријатија приватни и невладини орг. SUBSIDIES AND TRANSFERS For public companies private and non-governmental org.	9.371.618	6,4	10.029.570	5,9
СОЦИЈАЛНИ БЕНЕФИЦИИ Социјални надоместоци плаќања кон ПИОМ, ФЗО и Агенција за вработување SOCIAL BENEFITS Social benefits payments to the Pension Fund and Employment Agency	46.669.724	31,8	48.196.430	28,7
ВКУПНО трансфери TOTAL transfers	69.359.195	47,3	72.388.153	43,2

Во илјади ден. In thousands of denars

пак износите на средства се зголемени од 69,3 на 72,3 млрд. денари, а се намалува учеството на овие трансфери во вкупните средства на буџетот. Намалувањето е резултат на рецесионите промени кои имаа свој одраз и во оваа сфера. Друго е прашањето дали тие средства се доволни и дали решаваат бројни егзистенцијални прашања на граѓаните. Ако се компарираат оддел-

transfers in total funds of the Budget. The decrease is a result of the recessionary changes. It is another issue whether these funds are sufficient and whether citizens manage to settle existential issues. If separate earnings of persons receiving funds on the basis of these transfers are compared it can be perceive that there is a limited level of satisfaction of needs given the

ните приходи на лицата приматели на средства по основ на овие трансфери може да се согледа ограничено ниво на задоволување на потребите со оглед дека ниски се средствата за социјална заштита но и вкупниот создаден национален доход од кој обем на средства за буџетот се издвојуваат близу 37%.

Според Народната банка на Република Македонија за социјални трансфери во првите шест месеци од 2012 година од Буџетот се исплатени 556,3 милиони евра. За социјални додатоци, социјална помош, детска заштита, заштита на ранливи категории, здравствено осигурување и други социјални трансфери државата одвојува повеќе од половина од целата сума на тековни трошоци која изнесува 1,1 милијарда евра за првите шест месеци од 2012 година. Ова значи дека апсолутен приоритет државата дава на социјално загрозените категории на население и на нивото на социјална заштита за што троши 92,7 милиони евра просечно месечно.

Анализата на расходната страна на буџетот покажува дека платите на буџетарите се на второ место со далеку помало учество од социјалните трансфери. За плати и надоместоци на државната и на јавната администрација се исплатени 184,8 милиони евра што значи дека секој месец во просек за таа наме-

low social security funds and the total generated national income for which around 37 percent budget funds are allocated.

According to the National Bank of the Republic of Macedonia for social transfers in the first six months of 2012 the budget disbursed 556.3 million Euros. For social allowances, social assistance, child protection, protection of vulnerable groups, health insurance and other social transfers the state allocates more than half of the entire amount of current expenses amounting to Euros 1.1 billion for the first six months of 2012. This means that the state gives absolute priority to the socially vulnerable categories of the population and to the level of social protection for which it spends an average of 92.7 million per month.

The analysis of the expenditure side of the budget shows that budgetary salaries are on the second place with a far smaller share of social transfers. For salaries and allowances of the state and public administration the state spends 184.8 million Euros, which means that every month over 30 million Euros are allocated for that purpose. Third place on the expenditure scale are costs for goods and services procured for the needs of

на се издвојуваат над 30 милиони евра. На трето место на расходната скала се трошоците за стоки и услуги кои се набавуваат за потребите на државната управа и на администрацијата. Официјалните податоци покажуваат дека за првите шест месеци за тоа се наменети 114,7 милиони евра, односно просечно месечно по 19 милиони евра. Ова значи дека за потребите на полицијата, војската, образовните установи, болниците, клиниките, администрацијата, службите за заштита и спасување, за спречување пожари, и на целата администрација секојдневно од буџет се издвојуваат просечно по 633.000 евра.

Социјалните трансфери во пензиската сфера во Република Македонија

Соред податоците прикажани во Извештај за работата на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија во 2011 година и изнесените показатели може да се согледа дека по обем значителни се социјалните трансфери во пензиската сфера. Бидејќи пензиите го сочинуваат поголемиот дел од јавните трошоци во речиси сите земји, пензискиот систем е подложен на бројни реформи. Едена од реформите на пензискиот систем која резултира-

the state and public administration. Official figures show that for the first six months 114.7 million euro are spent for that purpose, or a monthly average monthly of 19 million euro. This means that for the needs of the police, military, educational institutions, hospitals, clinics, administration, protection and rescue services, fire fighters, and for the whole administration the daily budget set aside is an average of 633,000 Euros.

Social transfers in the pension sector in the Republic of Macedonia

The data presented in the Report on the work of the Pension and Disability Insurance Found of Macedonia in 2011 and the indicators show that there are significant social transfers in the pension sector. Since pensions represent a major share of public spending in almost all countries, the pension system has undergone numerous reforms. One of the reforms of the pension system, which resulted in the for-

ше со формирањето на тристолбниот пензиски систем кај нас беше одговор на последиците од глобалното стареење кое е присутно и во Република Македонија. Останува отворено прашањето: какви се процесите во економскиот и социјалниот домен кои влијаат на пензискиот систем. Во прв ред зависат од развојната динамика, растот и инвестициите, односно од создавањето на вредности кои ги покриваат недостатоците во поглед на финансиската одржливост и солидарност, како предуслов за стабилни односи во секоја држава и за балансиран социјален развој. Во такви состојби неминовно се поставува барањето за воспоставување на финансиска солидарност која може да биде обликувана на државно ниво и на долг рок.

Во однос на исплатата на пензии присутна е постојаната тенденција на намалување на учеството на пензиите во просечната плата во Република Македонија. Овој тренд упатува на намалена пензија, а со тоа и смалена можност за пензионерите, односно за пад на нивниот стандард споредено со просечната плата во државата. Учеството на сите видови пензија во однос на просечната исплатена плата по работник во 2010 во однос на 2009 година, е намалена од 49,1% на 47,9% или за 1,2, додека во 2011 во однос на 2010 година е зголемена од 47,9% на 49,9% или за 2 процентни поени.

mation of three pillars pension system was kind of response to the consequences of global aging that is also present in the Republic of Macedonia. The question that remains open is: what are the processes in the economic and social domain that affect the pension system. Primarily they depend on the development dynamics, growth and investment, i.e. the creation of values covering the gaps in terms of financial sustainability and solidarity as a precondition for stable relationships in each state and balanced social development. In such a situation the need for the establishment of financial solidarity that can be modelled at the state level and in the long run becomes inevitable.

In relation to the payment of pensions, there is a constant downward trend in the share of pensions in the average salary in the Republic of Macedonia. This trend leads to a reduced pension and thus decreased opportunity for retirees or decline in their standard compared to the average wage in the state. The share of all types of retirement in terms of average salary per worker in 2010 compared to 2009, decreased from 49.1% to 47.9% or about 1.2, while in 2011, compared to 2010 increased from 47.9% to 49.9%, or two points.

Ако се спореди дека пред 10 години просечната пензија била на ниво од 61,1% од просечната плата, а пред 20 години или во 1992 година била на ниво од 77% од просечната плата тогаш јасно е дека тенденцијата е негативна и бара решенија кои ќе ја променат оваа состојба. Уште повеќе ако се има предвид дека просечната плата е на ниво од околу 21.415 денари или 348 евра, следи дека просечна пензија е половина од овој износ или 10.692 односно 174 евра. Потпросечна пензија примаат 56,4% од пензионерите, додека бројот на корисниците на пензија кои примаат најниски пензии, односно пензија до 8.274,50 денари, изнесува 114.707 корисници или 41,0% од вкупниот број на корисници на пензија. Со ова просечната пензија е доближена до категоријата загарантиранта минимална плата (8.000 денари) што е нереално особено за лица кои речиси 40 години издвојувале средства за своите пензии.

За ваквата состојба влијание има односот на бројот на осигуреници-уплатувачи кој на крајот на 2011 година изнесуваше 489.608, додека бројот на корисници на пензија изнесуваше 280.891 корисник (заедно со минималните земјоделски и воени корисници) или сооднос 1,74 осигуреници на 1 пензионер.

Секако дека за ова свое влијание има и намалувањето на приходите на Фондот за пензиско инва-

If we take that 10 years ago, the average pension level was of 61.1% of the average wage, and 20 years ago or in 1992 was at a level of 77% of the average wage then it is clear that the trend is negative and requires solutions that will change this situation. Moreover if we consider that the average salary level in 2012 was of about 21,415 denars, or 348 euros, it follows that the average pension is half of this amount or 10,692 or 174 euros. 56.4% of pensioners received an under average pension, while the number of pension beneficiaries who received the lowest pensions or pension up to 8274.50 denars, amounted to 114,707, or 41.0% of the total number of pension beneficiaries. With this average the pension is closer to the category of guaranteed minimum wage (8,000 denars), which is unrealistic especially for persons who for almost 40 years have paid for their pensions.

This situation is influenced by the ratio of the number of insured-payers whose number at the end of 2011 amounted to 489,608, while the number of pension beneficiaries was 280,891 users (along with the minimum agricultural and military users) or ratio is 1.74 insured to one pensioner.

Certainly this have its effect on the reduction of the income of the

лидско осигурување (од 21.2% на 18%) а заради смалениот надоместок од плата кој е главен извор на приходи на фондот. Намалувањето беше мотивирано дека ќе влијае на зголемување на вработувањето но тоа не се случи, невработеноста остана на високо ниво од над 31%. Всушност се случи прелевање на доходите од една класа кон друга. Новоформираната класа капиталисти има можност да се збогатува за сметка на смалените трошоци за плати (3,2% процентни поени) а тие трошоци за пензии неизбежно се покриваат од буџетот т.е. од даноците што значи двојно плаќање од граѓаните за иста цел.

Имено во Фондот се влеваат 61,5% од изворните приходи (439 милиони евра) од кој износ само од придонес од плата се обезбедуваат 58,9%, додека 35,7% (или 255 мил. евра) се средства кои се префрлуваат од Буџетот на државата. Учеството на приходите од Буџетот на Републиката во вкупните приходи на Фондот во износ од 35,7% е втор по големина приход и претставува значајна ставка во финансирањето на пензиското и инвалидско осигурување.

Ако би се променил процентот на наплата на придонесот кој сега изнесува 18% на 21,2% (колку што беше пред намалувањето) тогаш, под исти услови, би се генерирал приход од 517 мил. евра, или за 78 мил. евра повеќе. За овој износ би

Fund for Pension and Disability Insurance (from 21.2% to 18%) due to the reduced share from salary which is the main source of income for the Fund. The reduction was motivated to affect the increase in employment but it didn't happen, unemployment remained at a high level of over 31%. Actually there was a spill over of income from one class to another. Newly formed capitalist class has the opportunity to get richer at the expense of reduced wage costs (3.2% pts) and those pension costs will inevitably be covered by the budget, ie which means double payment of taxes of the citizens for the same purpose.

Namely 61.5% of revenue sources go to the Fund (439 million). This amount is composed of 58.9% from salary contribution, and 35.7% (or 255 million Euros) are funds transferred from the state budget. The share of the revenues from the State Budget in the total income of the Fund in the amount of 35.7% is the second largest income and it is an important item in the financing of the pension and disability insurance.

If the percentage of collection of contributions which now stands at 18% would be changed to 21.2% (as it was before being reduced) this would generate a revenue of 517 million Euros, or 78 million Euros more.

се намалиле даночните трансфери кои сега се вршат, а со тоа делумно би се избегнало двојното плаќање и задолжување во полза на Фондот и по основ на даноци и по основ на придонеси.

Може да се оцени дека 94,6% од приходите на Фондот се од придонес од плата и од буџетот. Намалувањето на приходот од придонеси од плата го покренува прашањето за промена на оваа стапка со што ќе се релаксира притисокот и дубиозитете кои се јавуваат како и постојаната интервенција од буџетот на државата во обезбедувањето на исплатата на пензиите. Покрај тоа определувањето на одреден процент од ДДВ за исплата на пензиите е решение кое треба да се разгледа за одржување на долгорочна финансиска стабилност и за трајна солидарност во оваа сфера.

Важен показател од кој може да се разбере улогата на социјалните трансфери е и најнискиот износ на пензија кој се определува независно од висината на пензијата и е определена врз основа на должината на пензискиот стаж и остварените плати. Тоа значи дека на осигуреникот му се гарантира износ на пензија кој е повисок од пензијата определена од должината на пензискиот стаж и остварените плати. Институтот најнизок износ на пензија, се заснова на принципот на социјална праведност и неговата висина зависи од должината на ра-

The current tax transfers would be reduced for the same amount, and it would avoid double payment and borrowing in favour of the Fund in taxes and in contributions.

It is estimated that 94.6% of the income of the Fund comes from the contributions from salaries and the budget. The reduction of income from contributions from salaries raises the question of the rate that would relax pressure and dubiousness that occur as well as the constant intervention from the state budget in the provision of payment of the pensions. Besides that the determination of a share of the VAT for payment of pensions is a solution that should be considered to maintain the long-term financial stability and lasting solidarity in this area.

An important indicator to understand the role of social transfers is the minimum pension that is determined independently of the amount of the pension and is determined based on the length of the retirement period and salaries. This means that the insured person is guaranteed an amount of retirement pension higher than determined by the length of the accrued benefits and the salaries. The concept of minimal pension depends on the principle of social justice and its amount depends on length of contribution ex-

ботниот придонес изразена преку должината на пензискиот стаж и ако истата е пониска на корисникот му се исплатува до најниската пензија. Овој вид специфичен социјален трансфер е важен коректив за намалување на социјалните притисоци кои се можни заради ниското ниво на овој вид пензии.

Во Фондот, на крајот на 2011 година се исплаќаше минимална пензија на 77.705 корисници и тоа: 30.582 корисници или 39,4% од вкупниот број на корисници на минимални пензии, од трета група, односно со најмал пензиски стаж (до 25 години маж, односно до 20 години жена), на 16.035 корисници од втора група (над 25 години маж и над 20 години жена), или 20,6% и на 31.088 корисници на пензија од прва група (над 35 години маж и над 30 години жена) или 40,0% од вкупниот број на минимални пензии. Бројот на корисници на најнизок износ на пензија во 2011 година во споредба со 2010 година (76.543) зголемен е за 1,5% како резултат на остварувањето пониски пензии на новите корисници кои правото на пензија го оствариле во 2011 година.

Покрај овој број, 37.002 корисници на пензија остваруваат право на пензија со износи на пензија меѓу групите. Со овие корисници, бројот на корисниците на пензија кои примаат најниски пензии, односно пензија до 8.274,50 денари, изнесува 114.707 корисници или 41,0% од вку-

pressed by the length of the years of service and the accrued benefits. If they are lower then the person shall receive the lowest guaranteed pension. This kind of specific social transfer is an important corrective to reduce social pressures that are possible because of the low level of this type of pensions.

The Fund at the end of 2011 paid a minimal pension to 77,705 beneficiaries: 30,582 users or 39.4% of the total number of users of minimum pensions from the third group, ie with the most years of service (up to 25 years old man, ie up to 20 years in women), 16,035 users from the second group (over 25 years old male and over 20 years in women), or 20.6% and 31,088 pension beneficiaries from the first group (over 35 years old male and over 30 years old) or 40.0% of the total number of minimum pensions. The number of beneficiaries of the minimum pension amount in 2011 compared to 2010 (76,543) increased by 1.5% due to lower pensions of new users who have accomplished the right to a pension in 2011.

In addition to this number, 37,002 beneficiaries are entitled to a pension with amounts which are between groups. With these users, the number of pension beneficiaries who receive the lowest pensions or up pension to 8274.50 denars, amo-

пниот број на корисници на пензија. Средствата за разликите од утврдените износи на пензија до износот што се исплатува се обезбедуваат од Буџетот на Републиката. Со тоа се врши трансферирање на значителен обем на средства со што се изразува социјалниот елемент и улогата на социјалната држава.

Надминување на регионалните развојни нееднаквости во Република Македонија

Специфичен вид социјални трансфери се и средствата кои се наменуваат за остварување на рамномерен развој односно за надминување на регионалните развојни нееднаквости. Овие прашања се регулирани со закон во кој се уредуваат целите, начелата и носителите на политиката за поттикнување рамномерен регионален развој; планирањето на регионалниот развој; финансирањето и распределбата на средства за поттикнување на рамномерниот регионален развој; следењето и оценувањето на спроведувањето на планските документи и проекти и други прашања поврзани со регионалниот развој. Всушност регионален развој е процес на идентификување, поттикнување, управување и искористување на развојните потенцијали на планските региони и подрачјата со

unted to 114,707 users, or 41.0% of the total number of pension beneficiaries. Mass differences of the determined amount of pension to the amount paid shall be provided from the State Budget. This is done transferring a significant amount of funds which expresses the social element and the role of the welfare state.

Overcoming regional development disparities in the Republic of Macedonia

Specific kind of social transfers are the funds that are intended to achieve equal development i.e. to overcome regional development inequalities. These issues are regulated by the law which regulates the objectives, principles and policy makers to promote balanced regional development; regional development planning; funding and allocation of resources to promote balanced regional development; monitoring and evaluation of the implementation of planning documents and projects and other issues related to regional development. In fact regional development is the process of identifying, fostering, managing and exploiting the development potential of the planning regions and areas with specific development needs. As far

специфични развојни потреби. Што се однесува до политиката за поттикнување рамномерен регионален развој тоа е систем на цели, инструменти и мерки насочени кон намалување на регионалните диспаритети и остварување на рамномерен и одржлив развој во Република Македонија.

За да се остварува регионален развој неопходно е да има стабилни извори на финансирање, при што извори за финансирање на регионалниот развој се: Буџетот на Република Македонија; буџетите на единиците на локалната самоуправа; фондовите на Европската унија; други меѓународни извори; донации и спонзорства од физички и правни лица; и други средства утврдени со закон.

Со оглед дека се работи за значаен обем на средства за поттикнување на рамномерниот регионален развој од Буџетот на Република Македонија годишно се издвојуваат средства во висина од најмалку 1% од БДП. За поттикнување на развојот на одреден плански регион, единиците на локалната самоуправа можат да користат и средства од фондовите на Европската унија. Користењето на средства од фондовите на Европската унија се уредува со акт на Владата на Република Македонија. Средствата се распределуваат по региони за финансирање на конкретни проекти за развој на планскиот ре-

as policies to promote balanced regional development are concerned they are a system of goals, instruments and measures aimed at reducing regional disparities and achieving balanced and sustainable development in the Republic of Macedonia.

For the realisation of equal regional development requires stable funding sources, and they are: the budget of the Republic of Macedonia; budgets of local self-government units; European Union funds; other international sources; donations and sponsorships from individuals and legal persons; and other means specified by law.

Given that significant amount of funds is needed to promote balanced regional development, the state allocates annually from the budget an amount which is at least 1% of GDP. To encourage the development of a planning region, local governments may use EU funds. The use of these funds is regulated by Act of the Government of the Republic of Macedonia. Funds are allocated to regions to fund specific development projects in the planning region for the development of areas with specific development needs and development of the village. To foster balanced regional development funds are allocated by

гион, за развој на подрачјата со специфични развојни потреби и за развој на селото. Средствата за поттикнување рамномерен регионален развој ги распределува Владата на Република Македонија и тоа: 70% за финансирање на проекти за развој на планските региони, 20% за финансирање на проекти за развој на подрачјата со специфични развојни потреби, и 10% за финансирање на проекти за развој на селата.

Со одредбите за управување со средствата за регионален развој се утврдени начинот и постапката на распределба на средствата издвоени од Буџетот на Република Македонија. Распределбата се темели врз степенот на развиеноста на општините и планските региони, кои се утврдуваат преку индексот за економска развиеност и демографскиот индекс. Поблиските вредности на критериумите и индикаторите за пресметување на степенот на развиеноста на планските региони се уредуваат со подзаконски акти.

Во врска со овој вид трансфери битен елемент и улога има социјалната компонента, а тоа е констатираното заостанување во развојот. Заради тоа социјалните трансфери се во функција за поттикнување на развојот на овие делови од државата кои заостануваат што е во рамките на препораките кои се добиваат од европските институции кои инсистираат на ре-

the Government as follows: 70% for financing the projects for the development of regions, 20% for financing projects for the development of areas with specific development needs, and 10% for financing projects for development of villages.

Provisions for regional development funds management determine the manner and procedure of allocation of funds allocated from the State Budget of the Republic of Macedonia. The allocation is based on the level of development of municipalities and regions, which are determined by the index of economic development and demographic index. Detailed values of criteria and indicators for calculating the degree of development of the planning regions are regulated by bylaws.

In connection with this kind of transfers the social component plays an essential role and it is concluded the lag in development. Because of that the social transfers are aimed at encouraging the development of these parts of the country that lag behind and are within the recommendations received from European institutions that insist on regionalization in the use of development opportunities and potentials. Regional development encourages firms to open new jobs, and individuals to

гионализација во делот на користење на развојните можности и потенцијали. Со регионалниот равој се поттикнуваат фирмите да отвораат нови работни места, а поединците да се ангажираат во мал бизнис и претприемничко работење, со цел да се намали сиромаштијата на овие краеве, а особено да се спречи миграцијата и иселувањето со што дел од територијата на државата уште подлабоко заостанува и не се развива.

Иако не се во функција на социјални трансфери дел од субвенциите кои владата во Република Македонија ги наменува за поддршка на аграрниот сектор може да се оценат дека имаат и директно социјално влијание. Се работи за обемни наменски средства кои на годишно ниво се движат од 100-135 милиони евра, а се во функција на поддршка на земјоделското и сточарското производство и извоз. Покрај развојот на овој сектор, развојот на региони и краеве кои заостануваат, се создава зголемено прозивводство на храна и производи за извоз. Сето тоа базира на трансфери, кои, со поддршка од државата се во насока на мотивирање на поединци да ги користат аграрниот потенцијал и ресурси. Со сопственото работно ангажирање овие лица не се повеќе на товар на социјалните фондови, туку обратно придонесуваат за нивно полнење со што се поттикнува растот и развојот.

engage in small business and entrepreneurial activities, in order to reduce poverty in these areas, and particularly to prevent migration and emigration which is the reason why part of the territory of the state still lags behind and does not develop.

Although the subsidies which the Government of the Republic of Macedonia allocates to support the production in the agricultural sector are not directly linked to social transfers they can be also evaluated as having a direct social impact. These are large earmarked funds that annually range from 100-135 million Euros, and are aimed at giving operational support to agricultural and livestock production and export. In addition to the development of this sector, the development of regions and regions that are lagging behind creates increased production of food products for export. All these is based on transfers, which, with support from the state are aimed at motivating individuals use agriculture potential and resources. Wit this engagement, these individuals are no longer covered by the social funds, on the contrary, they contribute to those funds which promotes growth and development.

Заклучоци

Може да се заклучи дека социјалните трансфери се важна компонента во креирањето на макроекономската политика на секоја држава. Тие се значителни и од нивното правилно менаџирање во голема мерка зависат развојните потенцијали и можности на државите. Исто така од нивниот обем и навременост во исплатата зависат и социјалниот мир и стабилност како предуслови за постојан раст и развој.

Под социјални трансфери може да се вклучат разни плаќањата и трансфери на средства во повеќе области и тоа: социјална заштита, здравствена заштита, образование во сите степени, разни форми на социјална сигурност на ризични групи, заштита на човекови права, заштита на децата (детски додаток), надоместоци при невработеност, гаранција за минимална плата, исплатата на пензиите и други. Се истакнува потребата за согледување на функциите кои ги обавуваат трансферираните средства кои се таргетирани во остварувањето на социјалната политика на државата. Може да се трансферираат средства, но како што е укажано може да се помага со производи во физички облик како: храна, земјоделски производи, средства за работа, суб-

Conclusions

It can be concluded that social transfers are an important component in the creation of each country's macroeconomic policy. They are significant and their proper management are highly dependent on the development potential and opportunities of the states. Moreover, social peace and stability, which are a precondition for steady growth and development, depend on the range and timeliness in the payment of these transfers.

Social transfers include various payments and transfers of funds in several areas such as: social security, health care, education at all levels, various forms of social security, risk groups, human rights, child protection (child allowance), unemployment compensation, minimum wage guarantee, the payment of pensions and other. It is necessary to analyze the functions that are performed by transferred funds that are targeted at achieving the social policy of the state. The funds can be transferred in cash, but as indicated the assistance can also be given with products such as: food, agricultural products, capital goods,

венција/плаќање како неделни, месечни, сезонски и годишни трансфери од социјалната сфера

Интересот за социјалните трансфери е поизразен во земјите со пониски приходи заради согледување на потенцијалот на долгорочни предвидливи инструменти за решавање на хроничната сиромаштија и причините кои ја поттикнуваат односно создаваат. Сиромаштијата најчесто е прозвод на високата стапка на невработеност со што се проширува негативниот ефект и ранливоста на категориите граѓани кои се и без работа и сиромашни со што се исклучени од бројните развојни можности и потенцијали кои се достапни, но за сиромашните како да не постојат. Причините за сиромаштијата се покажаа мошне отпорни на интервенциите и се јавува круг на сиромаштија што како виртуелна спирала се издигнува се погоре и повисоко. Решението на сиромаштијата се смета дека е вработувањето. Но отварањето на работните места е се поскапо и се потешко се вложува во нивното креирање. Предвидливоста е клучната карактеристика на социјалните трансфери кон решавање на хронична сиромаштија со тоа што истите се очекувана поддршка и помош од државата, но со цел за осамостојување на поединецот и неговото вработување.

subsidy/payment as weekly, monthly, seasonal and annual transfers from the social sphere.

The interest in social transfers is emphasized in lower-income countries with due consideration of the potential long-term predictable instruments to address the chronic poverty and the causes that induce or create it. Poverty is usually a result of the high unemployment rate which increases the negative effect and the vulnerability of different categories of citizens who are both poor and jobless and thus excluded from the numerous development opportunities and potentials that are available. Causes of poverty have proved to be highly resistant to interventions and poverty seems to become a vicious constantly rising up. The solution to poverty is employment. But opening new jobs is becoming more and more expensive and harder to invest in. Predictability is a key feature of social transfers to address chronic poverty and they are a support and assistance expected from the state, with the objective of giving independence and employment to the individual.

In connection with the changing of social transfers in the Republic of Macedonia the growth is perceived in the cash outlays scale (from 69.3 to 72.3 bn. MKD compared 2010/-

Во врска со движењето на социјалните трансфери во Република Македонија се согледува раст на издатоците во паричен обем (од 69,3 на 72,3 млрд денари споредбено 2010/2011 година) додека пак во однос на учеството на овие средства во вкупните јавни расходи се забележува нивно намалување за 4,1 процентни поени (прикажано во табелата). Тоа е одраз од една страна на политиката на распределба на средствата за одделни намени и приоритети, растот на вкупниот обем на трошоци но и на влијанието на рецесионите движења, кои, иако постојат не ги лимитираат утврдените права на лицата корисници на средства по основ на социјална заштита. Од аспект на нивото на трансферите и нивната достатност за задоволување на потребите на примателите на овие надоместоци и нивните семејства, факт е дека е потребно да се согледаат истите и да се компарираат со растот на платите и трошоците за живот и соодветно да се усогласуваат. Со тоа би се овозможило социјалните трансфери да ги решаваат основните егзистенцијални прашања на граѓаните. Врз основа на изнесеното може да се оцени неопходноста од користење на социјалните трансфери и покривање на социјалните трошоци кои во целина позитивно влијаат на економскиот раст и на јакнење на социјалната кохезија во

2011) while the relative share of these funds in total public expenditure notes reduction of 4.1 percentage points (shown above in the table). On one hand it is a reflection of the policy of allocation of funds for certain purposes and priorities, of the increase in the total volume of costs and of the impact of recessionary pressures, which although being present do not limit the established rights of the persons users of funds on the basis of social protection. In terms of the level of transfers and their sufficiency to meet the needs of the recipients of these benefits and their families, it is necessary to analyze them and compare them with the growth of wages and with the cost of living and harmonize them appropriately. This would allow the social transfers to address the citizens' basic existential needs.

From the above we can assess the need of the use of social transfers and coverage of social costs which in general have a positive influence on economic growth and strengthening of the social cohesion in the society. Before the policy makers at the macro level this sets a higher level of responsibility and need to understand the role and importance of social transfers and their maintenance on a real and rational level.

општеството. Тоа пред креаторите на политиките на макро ниво поставува повисоко ниво на одговорност и разбирање на улогата и значењето на социјалните трансфери но и нивно одржување на ниво кое е реално и рационално. Реално од аспект на можностите за задоволување на основните потреби на лицата кои се приматели на социјалните трансфери, а рационално од аспект на мотивираноста за активациско влијание во поглед на пазарните односи и мотивирање на поединецот кон претприемничко работење и однесување.

Чувствителноста на приматели-те на социјалните трансфери особено во услови на рецесиони движења се зголемува и од таму ефектите на трансферите особено за заштита на делови од популацијата и за надминување на сиромаштијата и социјалната исклученост стануваат се позначајни, како за демографските процеси, така и за социјалната инклузија. Со нив се овозможува балансирање и еден облик на хармонизација на социјалните односи, односно избегнување на потенцијални социјални конфликти.

Real in terms of opportunities to meet the basic needs of people who are recipients of social transfers and rational in terms of motivation for activation effect in terms of market relations and motivating individuals towards entrepreneurial activities and behaviour.

The sensitivity of the recipients of social transfers, especially in conditions of recession movements increases and from there the transfers in particular for the protection of parts of the population and for addressing poverty and social exclusion are becoming increasingly important as demographic processes and in favour of social inclusion. They allow harmonization of social relations, i.e. avoiding of potential social conflicts.

Литература/References

Babić Z. (2008): Redistribucijski učinci socijalnih transfera u RH. Rev. soc. polit., god. 15, br. 2, str. 151-170, Zagreb.

Влада на Република Македонија (2009): Правилник за класификација на расходите, Скопје.

Влада на Република Македонија, (2012): Програма за остварување на социјалната заштита за 2012 година, Скопје.

Esping-Andersen, G. (2001). Kakva socijalna država za XXI. stoljeće? Konvergenције i divergencije europskih država. Revija za socijalnu politiku, 8 (3-4): 309-324.

Закон за рамномерен регионален развој, Службен весник на РМ, бр. 63/07, Скопје.

Lindert, P. H. (2004). Growing public: social spending and economic growth since the eighteenth century. Two volumes. Cambridge: Cambridge University Press.

Milanović, B. (2000). Social transfers and social assistance. An empirical analysis using Latvian household survey data. World Bank. Washington, D. C.

Народна банка на Република Македонија, (септември 2012): Месечна информација за макроекономските движења 9/12, Скопје. <http://www.nbrm.mk/>

Sala-and-Martin, X. (2002). Unhealthy people are poor people... and vice versa. Paris.

Фонд за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија (2012): Извештај за работата на Фондот за пензиско и инвладиско осигурување на Македонија во 2011 година, Скопје <http://www.piom.com.mk/>

Šošić, V. (2005). Siromaštvo i politike na tržištu rada u Hrvatskoj. Financijska teorija i praksa 29 (1):75-94.

Šučur, Z. (2005). Siromaštvo i socijalni transferi u Hrvatskoj. Financijska teorija i praksa, 29 (1):37-58.